

EL LECTOR ACCIDENTAL

VICENÇ PAGÈS JORDÀ

Què cal per ser un bon professor de català?

CÈLIA ATSET

Durant els últims anys del segle XX i els primers del segle XXI vaig ser professor de català en quatre instituts. Els dos primers anys vaig fer classe a alumnes d'ESO de Castell-Platja d'Aro. Com que els vaig comunicar que no entenia el castellà, tots, fins els més rebecs, se'm van adreçar durant un temps en català (fins que van descobrir el truc). Vam fer molts exercicis i vam llegir uns quants llibres, com *L'illa del tresor*, que ens va servir per ampliar el lèxic nàutic. Després d'endinsar-se en *Les aventures de Tom Sawyer*, els alumnes es van dividir en grups i van dibuixar en cartolines el mapa de la zona (amb l'illa de Jackson i la cova de l'indi Joe), i també el contingut de la butxaca del protagonista, que inclou, entre altres coses, un tros d'arpa, una paparra, un bocí de pastís de noces i un ganivet Barlow (vaig conservar durant anys aquelles cartolines, que van desaparèixer en una mudança). Llavors era possible inventar un "crèdit variable no tipificat". En vaig fer un que es deia *Paraules en joc* i vam passar hores fent anagrames amb els nostres noms, i també acròstics, logogrifs i cadàvers exquisits. Encara recordo algun dels empelts que van idear els alumnes, com *garbiblic* (vent sagrat) i *mamiferir* (maltractar un mamífer).

A continuació vaig estar a l'institut de la Jonquera, l'únic on vaig

fer alguna assignatura de batxillerat. El llibre de Joan Ferraté em va ajudar a entendre els poemes d'Ausiàs March que havia de desentranar a l'aula (en comparació, els de Sagarra eren un glop d'aigua). A l'assignatura comuna, *Madame Bovary* va ser una delícia després dels capítols de *Tirant lo Blanc* que Màrius Serra encara no havia "traduït" al català actual. A quart d'ESO vam llegir Plaute, Molière i Ramon Solsona, que va tenir l'amabilitat de venir a comentar *Llibreta de vacances*. Era hivern, fosquejava i la tramuntana s'escolava dins el barracó. Quan va acabar l'acte, va rebre l'aplaudiment que es mereixeria algú que hagués visitat l'última frontera (que ja era això).

Després vaig fer classe en un centre de Figueres que no arribava a institut, sinó que era una secció: es deia SES Olivar Gran i també estava format íntegrament per barracons. En tinc algun bon record: una adolescent problemàtica que va llegir amb interès Jack London i un alumne impertinent que un dia em va titllar de "setciències", un terme que mostrava un cert domini del vocabulari.

L'últim any vaig ser professor a Palafrugell. Hi vaig fer una llista de comparacions d'un autor a qui la majoria dels alumnes no havien llegit, Josep Pla. Ens va visitar Maria Mercè Roca, que va parlar de *Com*

un miratge, una història d'amor adolescent que va ser el primer llibre que més d'un alumne va llegir fins al final.

Vista en perspectiva, no va ser una mala època. Els alumnes no tenien mòbil, però sí ordinador, que els servia per escriure textos que encapçalaven amb títols de color blau amb efecte onada. Encara hi havia llibres de Harry Potter sense pel·lícula. Ens queixàvem que eren alumnes pitjors que els de BUP perquè ignoràvem com podia ser de mortífera una combinació de *smartphones*, incertesa pedagògica i descreït de la memòria.

Coneixements útils

Prequèla. A mitjan anys noranta, després que fessin aigües el diari i l'editorial on treballava, vaig preguntar al departament d'Ensenyament si podia fer substitucions com a professor de català. Em van informar que com que m'havia llicenciat en periodisme era impossible, però que em podia presentar a les oposicions. Dit i fet. Vaig superar el Curs d'Aptitud Pedagògica (llavors no era un màster) i vaig aprovar les oposicions. Com? Escrivint un text sobre la influència dels clàssics grecollatins i de la Bíblia en la literatura occidental, i comentant un poema de Josep Carner, *Plany al cor de l'hivern* (tot i que érem al cor de l'estiu i escrivíem amb el front perlat de suor). Era l'any 1997. Els opositors anàvem a l'última prova amb un carro de la compra carregat amb els volums de la *Història de la literatura catalana* d'Ariel, complementats amb una bossa de viatge plena de diccionaris. Tots aquells coneixements que em van ser útils per guanyar la plaça de professor no em van servir gaire per fer classes. Els continguts de la carrera de filologia, orientats a formar lectors, assessors, investigadors i especialistes, resulten més útils en el batxillerat que a l'ESO.

Em sembla que el que cal per ensenyar llengua a adolescents no són coneixements especialitzats, sinó domini del temari, ganes, paciència, imaginació i capacitat de comunicar. L'entorn i les lectures poden ser tant o més rellevants per dominar la llengua que els anys de facultat. El millor mestre és el vocacional, que es troba sobretot entre els estudiants de magisteri. Els graduats en filologia que he conegut solien tenir altres aspiracions professionals, si bé molts s'han sabut reciclar i s'han convertit en professors excel·lents, igual com ho poden ser els graduats en humanitats. En el cas dels graduats en comunicació, és paradoxal que se'ls qualifiqui d'intrusos quan tants llocs de treball en els àmbits de premsa, ràdio i televisió són exercits per professionals –sovint bons professionals– que no han estudiat ni comunicació, ni periodisme ni res semblant. ♦♦

OBRO FIL

ANNA GUITART

Les lectures dels escriptors

La Junil té catorze anys i s'acaba d'enamorar... d'Ovidi. Sí, el poeta. Potser no és l'enamorament més habitual en una adolescent, però és que ella viu al principi de l'era cristiana, a l'Imperi Romà. És la protagonista de *Junil a les terres dels bàrbars*, l'última novel·la de Joan-Lluís Lluís (Club Editor). A La Setmana li vaig preguntar si em deixava dir que el llibre és una novel·la d'aventures, i em va respondre que sí, però que esperava que fos més coses. I és moltes altres, i tant. Una, de fet, ha estat el punt de partida d'aquest article.

Trobo que la seva novel·la és una celebració de la lectura i de la poesia. No n'és el tema principal, però es respira de principi a fi. Jo no sé quant hi ha de Joan-Lluís Lluís en els personatges, allò que tantes vegades preguntem als autors, però estic segura que aquest enamorament de la Junil també és el seu. Curiosament, he encadenat tres llibres més on he vist aquesta passió molt reflectida. A *Sola* (Columna), la primera novel·la de Carlota Gurt, la Mei és aspirant a escriptora, però, a més, és una gran lectora. Quina envaja que li provoca, la biblioteca del veí! Sílvia Soler fa de llegir una cosa quotidiana i d'una llibreria un lloc de trobada natural a *Nosaltres, després* (Univers). Per a alguns dels seus personatges, la lectura és refugi. És una mica el que li passa a la Roxana, editora i una de les protagonistes de *La vida autèntica*, de Montse Barderi (Columna). A més, llegir li dona eines per comprendre el món, i atorga un poder especial a les grans obres literàries: creu que embeïlleixen el temps.

M'agrada que hi passi això, als llibres. Trobar entre línies la part lectora dels escriptors, reconèixer-hi el seu enamorament. A *Sola*, la Mei diu que "la literatura de recepta ja neix morta": no es pot escriure seguint esquemes o fórmules. Conversant amb Xavier Graset, Gurt afirmava que darrere un text hi ha d'haver un batec, una emoció. Jo estic convençuda que aquesta emoció té arrels en l'experiència lectora dels autors, que els deixa alguna cosa especial. Diuen que per escriure s'ha d'haver llegit: segur, però no només per una qüestió d'estil. ♦♦